

ZAMBIE 2011

(30. 6. – 27. 9. 2011)

Jana Pochopová, Zdeněk Gloz

(RPNP)

Njovu Zambia – „Za málo peněz hodně muziky...“



Tři měsíce utekly jako voda a už jsme opět v tom „našem“ světě, ze kterého jsme byli na 90 dní přemístěni do toho jiného na odlišný a nám tak vzdálený kontinent, kam se málokdo podívá a zažije „real Afriku...“

Tyto tři měsíce pro nás byly nezapomenutelnou zkušeností a každý den pro nás byl zážitkem. Snad nikdy se nestalo, že bychom usínali s pocitem, že den, který jsme právě prožili, byl nudný a stejný jako ten předešlý. I když jsme se v průběhu stáže podívali na zajímavá místa Afriky a navštívili největší skvosty Zambie, myslím, že to, z čeho jsme byli nejvíce unešeni, byl „obyčejný“ život mezi místními obyvateli. Denně jsme byli fascinováni něčím, co je pro Zambijce běžné, ať už se jednalo o jejich zvyklosti, chování, životní styl nebo cokoli jiného.

V budoucnu poznáme jistě mnoho dalších a taktéž zajímavých věcí a podíváme se do dalších koutů naší planety, ale troufám si říci, že tato stáž bude už navždy jedním z nejsilnějších zážitků, co jsme kdy mohli prožít.

Jak jsme cestovali???

Letenky jsme si kupovali s půlročním předstihem, jistě se Vám to vyplatí. Letěli jsme takto: Vídeň – Londýn – Nairobi – Lusaka, přičemž nás letenka vyšla na 20 000 Kč (19 928Kč přesně). Před odletem jsme se ještě nechali v českobudějovické nemocnici naočkovat na všechny možné tropické choroby, které nám byly doporučeny.

Několikrát jsme konzultovali antimalarickou profylaxi, ale většina lidí nám řekla, že v době našeho pobytu bude v Zambii suché a chladné období („jen“ 20 – 25 stupňů), kdy se komáři nevyskytují, tak jsme se rozhodli, že si koupíme nějaké léky až na začátku suchého a horkého období (přelom srpna a září), kdy infikovaní komáři začínají řádit. Nakonec jsme si nad postele nainstalovali moskytiéru a pořídili si v zambijské lékárně „první pomoc při podezření na malárii“ – tablety CO ARINATE FDC, které jsme naštěstí nemuseli užít... Ale opravdu záleží na období, ve kterém se do Zambie vydáte. Také jsme používali repelenty a to hlavně na výletech, kdy jsme byli blíž vodě. Opatrnosti však není nikdy dost, proto si toto důkladně promyslete.

Zdravotní pojištění vyšlo nejlevněji u České spořitelny. Kdo zde má zřízený vlastní účet, ten se může nechat pojistit již za 660 Kč, kdy toto pojištění vydrží po celý rok (opravdu dobrá cena a to nedělám spořitelně reklamu☺).

Jací lidé nás uvítali???

Na letišti nás už očekávala vedoucí projektů – sympatická Marta, která se stala naší průvodkyní, poradkyní, vedoucí a kamarádkou v jedné osobě. Našimi spolubydlícími, spolupracovnicemi a kamarády byli dva sympatičtí Zambijci – David a Mayward, kteří oba působí ve škole v chudinské čtvrti Chibolya, kde se odehrávala největší část naší praxe. Také jsme se seznámili s Luckou, další Češkou, která pracuje na projektu v Mongu (600 km od Lusaky) a dokonce se samotnou šéfkou Njovu – Vendy ☺. Všichni tito milí a energičtí lidé se

stali našimi přáteli a Marta s kluky na tři měsíce naší rodinou, po které se nám tady v ČR neustále stýská.



David a Mayward – naši spolubydlíci

Jak jsme bydleli???

První měsíc jsme bydleli ve stejném domě jako předchozí studenta Eva. Pak jsme se ale přestěhovali do domku, který jsme sdíleli ještě s jednou zambijskou rodinou. V domě není zavedená voda (kohoutek byl na zahradě), uvnitř nejsou stropy (díváte se na plechovou střechu), záchod a sprcha, do které si musíte nanosit a ohřát vodu, je také na zahradě. Sem tam kolem Vás sice proběhne nějaký ten šváb, kolem nosu Vám zavane „vůně“ sousedova nespecifikovatelného oběda, vzbudíte se s trochou popela na hlavě ze sousedova přenosného ohniště, který Vám každé ráno přelétne přes zeď do pokoje... ale na všechno si jde zvyknout. Ba co více, jde si z toho dělat i legraci, což Vám Váš pobyt může jen zpříjemnit. Prali jsme si v ruce v zambijském pracím prostředku Boom, který Zambijci používají i na nádobí nebo místo šamponu. Takže se nelekejte, pokud potkáte někoho s výrazně modrými vlasy☺.

Kdo byl jako dítě na letním táboře, tak s bydlením jistě problém mít nebude, protože přesně tak jsme si tam připadali. Někdy sice jako na táboře, na který by asi žádný rodič své dítě neposlal, ale o to zábavnějším.

Do místa naší praxe (škola v chudinské čtvrti Chibolya) to byla asi hodina pěšky, proto jsme si koupili kola, na kterých to do školy trvalo přibližně 20 minut. Do chudinské čtvrti Ngombe jsme jezdili místní dopravou, což zabralo něco přes hodinu a cesta vyšla na 6 500 kwacha (asi 24Kč) / jedna cesta.

Co jsme jedli???

Jak už psala předchozí kolegyně, v Zambii se dá sehnat opravdu téměř všechno jako v České republice. V Lusace fungují dva řetězce: Shoprite – více africký a Spar – více evropský. Shoprite je o něco levnější, i přesto jsou ceny stejné nebo o něco dražší než u nás (maso, mléko, mléčné výrobky, čokoláda). Zelenina a ovoce se dají velmi levně nakoupit na tržištích. Určitě se Vám dostane pozvání na tradiční nshimu (neslaná kukuřičná kaše absolutně bez chuti), pro zažívání je to docela těžké jídlo. Nshima je doplněná kouskem masa (nejčastěji kuřecího) a nějakou zeleninovou přílohou – dušené listy, zelí s rajčaty na cibuli. Určitě však doporučujeme alespoň ochutnat. Jinak jsme měli možnost ochutnat smažené housenky nebo pečené myši, čehož jsme s díky nevyužili.

Dostupná je rýže, brambory, sladké brambory (nejlepší jsou smažené), těstoviny. Určitě zajděte do nedalekého pekařství a ochutnejte samoosu (2000 kwacha), French roll (4000 kwacha), nebo Scotch egg (4 000 kwacha). Budete se sem rádi vracet nejen kvůli těmto pochoutkám, ale jistě i kvůli věčně usměvavé pekaře.

Na ulici v plastových kýblech prodávají fritas (500 kwacha) – něco jako koblížky bez marmelády (nejlepší jsou ráno, kdy je smaží a pokud si jich koupíte najednou více, možná dostanete i jeden zdarma☺).

Najíst se dá i v restauracích v centru (vše typ rychlého občerstvení) – hranolky s kuřetem = 16 000 kwacha.

My jsme si vařili obědy i večeře. Velmi levně se dá na tržištích pořídit zelenina, takže hlavní součástí našich jídel byla právě ona. Jsou zde i obchodní domy – již zmíněný Spar a Shoprite.

Čemu se nevyhnete, je smlouvání – Zambijci si myslí, že když jste bílí, tak máte spoustu peněz, proto si nebojte říct o nižší cenu, řekněte, že nechcete „muzungu price“ (muzungu = běloch), i když se jedná třeba jen o našich 3,5 Kč (1000 kwacha). Jde tu hlavně o princip – proč bychom měli platit víc, než Zambijci? (smlouvání neplatí v supermarketech, kde je cena stanovená).



vlevo – nshima a kuře, vpravo – housenky

Co jsme dělali???

V rámci Njovu fungují následující projekty (dle informací Náplně zahraniční stáže v Zambii)

Výuka - Výuka probíhá ve vzdělávacím centru v Chibolyi každý všední den od 8:00 do 12:00. Výuky se účastní přibližně 50 dětí. Tato skupina je rozdělena podle úrovně na začátečníky a pokročilé. Děti se učí čtení, psaní, angličtinu a matematiku. Odpoledne probíhá také mateřská školka pro děti od 3 do 6 let. Aktivity zde se zaměřují především na rozvíjení myšlení a motoriky. Děti z centra patří do kategorie dětí ulice. Kvůli špatné finanční situaci rodiny nebo nezájmu rodičů nenavštěvují normální základní školu. U většiny dětí se vyskytují poruchy učení a soustředění.

Volnočasové aktivity - probíhají každý všední den v době od 14 do 16 hod. Aktivit se účastní 40 až 80 dětí. Aktivity jsou rozděleny na venkovní a vnitřní. Mezi vnitřní aktivity patří především výtvarná činnost, čtení a hraní stolních her. Venkovní aktivity tvoří většinou sport – fotbal, volejbal, košíková, skákání přes švihadla, badminton, pouštění draků atd. Hlavní snahou je rozvoj abstraktního myšlení a motorických funkcí a zajistit kvalitní trávení volného času.



S dětmi v Chibolyi

Nízkoprahový klub - Nízkoprahový klub v chudinské čtvrti Ngombe slouží mládeži ve věku od 13 do 22 let, kteří se řadí do kategorie problémové mládeže. Cílovou skupinou projektu jsou zneužívaní teenageři, mladé matky, drogově závislá mládež, dětské prostitutky, mládež se složitým sociálním zázemím atd. Aktivity probíhají v odpoledních hodinách a jsou rozděleny do kroužků – výtvarný, hudební, diskusní atd. Cílem aktivit je nabídnout mládeži kvalitní trávení volného času a motivovat je k vytrvalé práci jako náhradu za psychopatologické návyky.

Učňovské kurzy pro sociálně ohrožené děti v Mongu – výuka oborů pekař, krejčí a elektrikář na nově vybudované učňovské škole v Mongu. Tříměsíční kurzy navštěvují studenti od 13 do 25 let. Cílem projektu je předat studentů dovednosti, které přispějí k jejich úspěšnému uplatnění se na trhu práce. Práce na projektu spočívá především v organizaci výuky, vedení učňovských obchodů, spolupráce s učiteli a vytváření detailních studijních plánů, spolupráce s místní komunitou atd.

Centrum domácí péče pro HIV pozitivní – projekt zaměřený na péči o HIV pozitivní ve venkovské oblasti kolem okresního městečka Chibombo. Njovu zde zajišťuje workshopy pro dobrovolníky pracující v centru, pro místní komunitu (zaměřené na prevenci a zásady positive living) a pro děti. Dále připravujeme income generating activities pro dvě přibližně dvacetičlenné support groups.

V rámci těchto aktivit se buduje chov kuřat, bylinkové zahrady a krejčovská dílna.

Projekt Adopce zambijských dětí - má pomoci na dálku dětem a mladistvým k přístupu ke vzdělání a ke zdravotní a sociální péči. Díky vysoké nezaměstnanosti a s tím spojené chudobě si rodiče dětí nebo jejich opatrovníci často nemohou dovolit hradit výdaje spojené s výukou – jedná se zejména o školní uniformy, knihy a učebnice, sešity apod. Studenti ZSF JU jsou s „adoptovanými“ dětmi stále v kontaktu. Z peněz, které poskytl „adoptivní“ rodič se dítěti nakupuje vše potřebné pro výuku a hradí se mu nezbytná zdravotně sociální péče.

My jsme navštěvovali školu v chudinské čtvrti Chibolya, kde jsme dopoledne působili jako učitelé (angličtina – čtení, psaní, matematika, výtvarná výchova, zeměpis,...) a odpoledne jako organizátoři volnočasových aktivit, kdy jsme pro děti vymýšleli nejrůznější činnosti – výtvarné, sportovní, kreativní...

Doma si určitě nachystejte nějaké učební materiály v angličtině (doporučujeme se zastavit např. za učiteli angličtiny na ZŠ, ti mají nejrůznějších materiálů dost), s internetem to nebyla žádná sláva. Menší děti neznají angličtinu, ale když poprosíte Davida s Maywardem, budou Vám po večer dávat lekce Nyjanji, abyste děti mohly třeba upozornit na nevhodné chování („Yue!!!!“ = „Hej ty!!!!“). Vy kluky na oplátku můžete naučit něco česky. Znalostí místních jazyků, kterých je opravdu velké množství, významně stoupnete v očích Zambijců. Budou nadšeni z toho, že jste se naučili nyanju, avšak toto prvotní nadšení vystřídá lehký výsměch z toho, když s Vámi poté budou chtít konverzovat a vy se jim přiznáte, že to bylo všechno, co umíte...



děti v Chibolyi při odpoledních aktivitách

Dále jsme pomáhali při vzniku nízkoprahového centra v chudinské čtvrti Ngombe. Vymýšleli jsme aktivity, které by v centru mohly probíhat. Dále jsme obcházeli školy a kostely, prezentovali naše vznikající centrum a sháněli dobrovolníky pro práci s mládeží. Také jsme pomáhali se vznikem centra po manuální stránce.

Další zajímavou zkušeností byla návštěva místního hospice. Hospic je zařízen velice pěkně a pracuje zde příjemný personál. Byli jsme zde provedeni a pracovnice nám poskytla řadu zajímavých informací.

S Mart'ou jsme hned v počátku naší stáže navštívili venkovskou oblast Chibombo, kde funguje Centrum domácí péče o HIV pozitivní. Mart'a zde pořádá workshopy pro místní komunitu, dále zde probíhá poradenství, materiální podpora či trénink dobrovolníků.

Co nás překvapilo???

Nepořádek v ulicích, muži držící se za ruce (jen jako kamarádi, homosexualita je v Zambii ilegální), pleskání po ruce, když řeknete něco vtipného, holá/odhalená záda u žen, na což vás místní hned upozorní, neustálé pochichtávání, když Zambijci slyší češtinu, brzké stmívání a mnoho dalších.

Co jsme ve svém volnu viděli???

To co studenti před námi – jezero Tanganyika, Kalambo falls, Viktoriiny vodopády, safari – South Luangwa National Park. Pro bližší informace nás můžete kontaktovat na e-mailových adresách (viz níže).



sloni v South Luangwa National Park



Viktoriiny vodopády



po nedělní mši s páterem a místními lidmi

Jak jsme komunikovali s domovem???

Hned po příletu nám Marťa obstarala zambijské SIM karty (5 000 kwacha/ asi 18Kč), cena SMS do ČR byla 500 kwacha/ asi 1,8 Kč, cena SMS z ČR 5 Kč. Cena hovoru asi 20Kč za minutu a z ČR po zadání kódu *55+telefonní číslo za 17 Kč/min (funguje u O2).

Internet byl k dispozici ve městě v internetových kavárnách, kde se minuta připojení pohybovala od 100 kwacha/min (Cairo road – Cairo Mall). Rychlost není nijak závratná, ale pro komunikaci se světem postačující.

Co by bylo dobré do budoucna???

Co se týče bydlení, Marťa a kluci by jistě nepohrdli tím, kdybyste přivezli nějaké vybavení do kuchyně a celkově do domácnosti (například: naběračka, rychlovarná konvice, škrabka na zeleninu,...) a prostě co Vás napadne, všechno tam najde využití. Marťu potěšíte tabulkou dobré čokolády a kluky nějakou menší pozorností. Při našem odjezdu jsme tam nechali některé naše věci, (trička, boty, léky,...).

..

V případě jakéhokoliv Vašeho dotazu nás neváhejte kontaktovat, můžeme se i sejít osobně!!!

Kontakty: Jana Pochopová – janina.mak@seznam.cz

Zdeněk Gloz – zgendag@centrum.cz



zleva - s Mar'ou a Vendy – zakladatelkami Njovu , obě uprostřed, Maywardem a Davidem – v bílém